

det skal sælges til Medbrydelse, kan jeg ikke indse; det er ganske simpelt at beslutte at sælge det; men den eneste Maade, hvorpaa man ret kan give tilkjende, at man er kommen til en saadan Beslutning, er at udbyde det og helst at udbyde det til offentlig Auction i fremmede Tidender, da det er meget muligt, at netop et Slot, som ikke er af et større Omraade, og som ligger saa smukt, i Udlandet kunde finde en Kjøber, og enhver Kjøber, der fandtes selv til en temmelig ringe Priis, var en ikke ringe Besparelse for Landet. Det er imidlertid kun i Forbigaaende, at jeg er kommen til at gjøre nogle Bemærkninger angaaende denne Sag. Det Punkt, jeg især vilde befatte mig med, var de Forholdsregler, som skulde tages med Hensyn til Bøndergodsets Afhændelse paa Domainerne; thi der er jeg — det kan jeg ikke nægte — i en fuldkommen Modsetning med den ærede Minister. Det forekommer mig, at hans Betragtning i denne Sag er meget skæv. Dersom jeg opfattede hans hele Fremstilling rigtig, saa sagde han: „Loven om Domainegodsets Afhændelse forudsætter to Ting, som gjøre denne forudgaaende Bestemmelse nødvendig; den ene, at de Mænd, der af Thinget og Regjeringen ere udnævnte til i Fællesskab at afgive et Skjøn, skulde være i Stand til at afgive dette Skjøn, med fuld Erkjendelse af Sagens Bessaffenhed, om hver enkelt Gjenstand, og derfor maa denne Sag være vel forberedt, om de skulde kunne afgive dette Skjøn, og den anden Grund, hvorfor han ansaae denne foreløbige omfattende Bearbejdelse nødvendig, var, at dersom det skulde hælde sig, at de tre Mænd, hvoraf Skjønscommisjonen bestaaer, ikke skulde kunne blive enige, og Sagen skulde blive forelagt Thinget, saa skulde det være nødvendigt at have en saadan Forretning, ikke alene omfattende det enkelte Sted, hvorom Uenighed var indtraadt, men ogsaa de omliggende Steder, den hele By, hvorunder Stedet hørte, for Sammenlignningens Skyld. Det forekommer mig imidlertid ganske forunderligt, om der paa Domainegodserne skulde være et saadant Savn paa Kjendsskab til de enkelte Eiendomme, at man skulde

behøve at lade udføre en saadan Forretning, der da omtrent blev det Samme som en Domainetriculering. Hvorfor har man da der i en Række af Aar havt dyrt lønnede Betjente? Er det, for at disse Mænd med Nøiagtighed skulde kjende Godserne eller ikke? Den ærede Minister sagde: Hvorledes skulde disse Skjønsmænd kunne vide, hvilken Landgilde og Indfæstning der kunde betales for ethvert Sted? Men jeg spørger den ærede Minister: Hvorledes kan Domainedirecteuren, naar han skal bortfaste et Sted, vide det, og hvorledes har han kunnet vide det hidtildags? Har han for en saadan Forretnings Skyld sendt et Par Landinspecteurer og Jordsmagere ud for at opmaale og undersøge? Nei, han har isorveien havt god Oplysning derom, han har desuden ladet sig give Oplysninger desangaaende af vedkommende Godsinspecteurer, og paa dem har han troet og det i den Grad, at han i Genhold dertil har givet Stedet i Fæste og holdt sig overbevist om, at han udførte en Retfærdigheds-Handling. Men naar han har kunnet gjøre dette, saa er der jo Midlerne til at faae Oplysninger af denne Art, og det ikke af Folk, som komme derhen og lade, som om de, ved at smage paa Jorden, kunne faae en virkelig Mening om dens særlige Productionsevne, men af Folk, som i en Række af Aar have kjendt Stedet, som have seet, hvad det har frembragt, og seet, hvorledes de Folk, der sade ved det, have kunnet arbejde sig igjennem, naar de vare stikkelige og ordentlige Folk; de kjende ogsaa langt flere Mænd paa Stedet, og hvem veed bedst Besked? det gjør den ene Nabo om den anden, det gjør Skolelæreren, det gjør Præsten, det gjør alle Omboerne, det gør Kjøbmændene i Nykjøbing, fort enhver Mand, som man henvender sig til i Nærheden af Godset, vil kjende det langt bedre og nøiagtigere end de hidsendte Landinspecteurer og Jordsmagere. Den ærede Minister kan ikke være uvidende om, hvor flet en Indflydelse en saadan Behandling har havt paa de Arvefæste-Afgjørelser, der have fundet Sted efter en tidligere Lov om Domainers Overdragelse.